

В.А. Худавердієва

Державний біотехнологічний університет, Україна

ДЕРЖАВНА СИСТЕМА ПІДТРИМКИ ГАЛУЗІ ГОСТИННОСТІ І ТУРИЗМУ В КРИЗОВИЙ ПЕРІОД

В статті визначено значущість галузі гостинності і туризму, яка є важливим джерелом доходів за рахунок надходжень від туризму і залучення прямих іноземних інвестицій, а також робочих місць, особливо для жінок і молоді. Закриття в березні 2019 р. кордонів зовнішніх і внутрішніх, не тільки знизило доходи компаній туристичної сфери до нуля, але і призвело в окремих випадках до значних збитків. Над багатьма компаніями країни нависла загроза банкрутства готельних, транспортних, а також послуг харчування, екскурсійного і консультаційного обслуговування у сфері туризму.

Ключові слова: туризм, галузь гостинності і туризму, державна підтримка туризму.

Постановка проблеми

Туристська індустрія одна з перших і найгостріше відчула на собі вплив розповсюдження в світі COVID-19. UNWTO рішуче заявило «Залишайтеся сьогодні вдома. Відправляйтесь в подорож завтра». Стимування пандемії є нашим головним пріоритетом, і туризм прихильний підтримці всіх заходів, що приймаються для стимування спалаху хвороби. Проте ці заходи призвели до того, що туристичний сектор став одним з самих важкодоступних, і це має величезні негативні наслідки для економіки всього світу [1].

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Туристичний бізнес надто залежить від зовнішніх факторів. Криза, яка переживає галузь зараз в результаті COVID-19, можливо, навіть сильніше, ніж світова фінансова криза 2008 року: цього разу туристична галузь першою зіткнулася із практично повною зупинкою своєї діяльності і, ймовірно, однією з останніх зможе її розпочати.

Але сьогодні, за оцінками Всесвітньої туристської організації (ВТО), індустрія може втратити близько 450 млрд. доларів [2]. Актуальність даної проблеми, її практична значущість визначили вибір теми науково-дослідної роботи і послужили основою для формулювання її мети і завдань.

Мета статті

Мета науково-дослідної роботи – оцінити основні проблемні точки сфери туризму в умовах кризи; систематизувати світовий і вітчизняний досвід підтримки сфери туризму в поточних умовах; оцінити можливі сценарії відновлення сфери туризму з урахуванням заходів, що вживаються державою.

Виклад основного матеріалу

Туризм – це економічний локомотив і один з головних стовпів підтримки глобального зростання і розвитку. Він складає 30% світового експорту послуг і 1 на кожні 10 робочих місць в світі. Незалежно від економічної класифікації країн – з низьким, середнім або високим рівнем доходу – внесок туризму є багаторівневим і міжгалузевим [3].

За даними за 2019 рік, на частку туризму припадало 7 відсотків обсягу світової торгівлі, і цей сектор, в якому зайнятий кожен десятий житель планети, через складний виробничо-збутовий ланцюжок взаємозв'язаних галузей, забезпечує коштами для існування мільйони людей в розвинених країнах, і країнах що розвиваються. По мірі того, як кордони закривалися, готелі припиняли роботу і різко зменшився обсяг повітряних перевезень, кількість міжнародних туристів скоротилася на 56 відсотків, а втрати туристського сектора за перші п'ять місяців 2020 року склали 320 млрд. дол. США, що більш ніж втричі перевищує втрати в період глобальної економічної кризи 2009 року. Уряди намагаються компенсувати втрату доходів, які необхідні для фінансування державних послуг, включаючи соціальну сферу і захист навколишнього середовища, і дотримання термінів погашення боргових зобов'язань [1].

Судячи зі сценаріїв для цього сектора, число міжнародних туристів у 2022 році може зменшитися на 58–78 відсотків, що призведе до скорочення обсягу доходів від туризму з 1,5 трлн. дол. США у 2019 році до 310–570 млрд. дол. США у 2022 році. Внаслідок цього під загрозою опиняються більше 100 мільйонів робочих місць, безпосередньо пов'язаних з туризмом, багато – на мікро-, малих і середніх підприємствах, на яких великий відсоток

робочої сили складають жінки і молодь. У найуразливішому становищі знаходяться працівники неформального сектора [1].

Жодна країна не уникнула серйозних втрат в своєму туристському секторі – від Італії, де частка туризму в національному ВВП складає 6 відсотків, до Палау, де туризм забезпечує майже 90 відсотків всього експорту. Ця криза стала серйозним потрясінням для розвинених країн і послужила причиною того, що найуразливіші верстви населення країн що розвиваються, фактично опинилися в умовах надзвичайної ситуації. Стурбованість викликають наслідки кризи для малих острівних держав, що розвиваються, найменше розвинених країн і багатьох африканських країн. В Африці у 2019 році на частку цього сектора припадало 10 відсотків всього експорту [2].

Доходи від туризму можуть скоротитися на 150 млн. доларів. В цілому ж, попередні розрахунки вказують на наявність ризиків зниження темпів зростання ВВП на 1,8%, експорту – на 1,1 млрд. Можуть бути зрушені терміни реалізації проєктів за участю іноземних інвестицій на суму 2 млрд. доларів [2].

В цілях ефективної організації пом'якшення наслідків COVID-19 уряд України запровадив систему підтримки бізнесу, яка дозволить максимально зняти фінансове навантаження на підприємців у період карантинних обмежень. На виконання Закону України «Про надання допомоги застрахованим особам на період здійснення обмежувальних протиепідемічних заходів, запроваджених з метою запобігання поширенню гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2» від 30.03.2021 № 1358-IX, затверджено Порядок надання допомоги застрахованим особам на період здійснення обмежувальних протиепідемічних заходів [4].

Окрім допомоги з Держбюджету, підприємці та наймані працівники можуть отримати допомогу з місцевого бюджету регіону, в якому вони працюють. Рішення про призначення цієї допомоги та її розмір приймають органи місцевого самоврядування. Основні урядові ініціативи і заходи [5]:

- податкові преференції. Для підтримки бізнесу та зниження податкового навантаження на час дії карантину в законодавство внесено наступні зміни: 1. Звільнення від нарахування та сплати плати за землю, яка використовується в господарській діяльності, податку на нерухомість за житлові приміщення за березень. 2. Обмеження застосування більшості штрафів за порушення податкового законодавства. 3. Мораторій на проведення документальних та фактичних перевірок. 4. Дозвіл фізичним особам-підприємцям тимчасово не заповнювати книгу обліку доходів. 5. Відтермінування введення РРО для всіх категорій платників податків за спрощеною системою. 6. Збільшення лімітів річного доходу для ФОП

1, 2 та 3 груп. 7. Звільнення від сплати ПДВ при ввезенні товарів, необхідних для боротьби з коронавірусом. 8. Спрощення системи обліку продукції та впровадження нульової ставки акцизного податку для державних підприємств, які виробляють дезінфектори на основі спирту.

- підтримка роботодавців і працівників сфери малого та середнього бізнесу. Законом № 3275 введено поняття часткового безробіття на період дії карантину. Власникам малого і середнього бізнесу, які мають найманих працівників, надаватиметься допомога по частковому безробіттю [6].

- інформаційна підтримка бізнесу. Щоб вести справи в умовах карантину, бізнесу пропонується користуватися державними послугами та інформаційними ресурсами online [5]: Covid-19: інформаційна підтримка бізнесу; єдиний державний портал адміністративних послуг; електронні послуги; Платформа OnFrontiers та ін. [7].

Кабінет Міністрів України може тимчасово обмежувати та встановлювати особливі умови для транспортного сполучення з країнами, на території яких виявлено небезпечні інфекційні хвороби. А також обмежувати в'їзд в Україну іноземців та осіб без громадянства з цих країн, та виїзд українців до країн поширення хвороби. Це регулюється законом України «Про захист населення від інфекційних хвороб». Указом Президента, введено в дію рішення РНБО «Про невідкладні заходи щодо забезпечення національної безпеки в умовах спалаху гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2», громадянам України рекомендовано утриматись від виїзду за кордон в країни, де зафіксовані випадки інфекції. Більшість іноземних країн, протидіючи розповсюдженню інфекції, заборонили в'їзд іноземців. Оперативна інформація про закриті іноземні кордони є на сайті Міністерства закордонних справ України [8].

Організація економічного співробітництва і розвитку (ОЕСР) прогнозує безпрецедентну кризу і скорочення доходів сфери туризму в світі до 45%, у випадку якщо криза продовжиться до вересня, цей показник може досягти і 70% [9]. Оскільки сфера туризму є важливою частиною економіки багатьох країн – це призведе до негативного впливу макроекономічних показників країн, в яких сфера туризму найбільш розвинена. Багато країн вжили рішучих заходів по підтримці сфери туризму, проте це може виявитися недостатнім для відновлення туристичного сектора. Однією з головних цілей є підтримка компаній у сфері туризму і їх співробітників. Уряди оголосили про створення заходів підтримки, таких як надання кредитних коштів, надання субсидій, зниження відсоткових ставок, субсидування заробітної плати, надання податкових пільг і підтримка малого і середнього бізнесу [10].

У всьому світі країни виділили рекордний обсяг економічної допомоги для пом'якшення наслідків COVID-19.

Кабінет Міністрів затвердив, розроблений МКП, План заходів щодо підтримки сфери культури, охорони культурної спадщини, розвитку креативних індустрій та туризму. Відповідне розпорядження прийнято на засіданні Уряду 3 лютого 2021 року. «Наша мета – об'єднане суспільство, що цінує культуру і живе в країні, привабливий для туристів. І перші кроки вже зроблено. Галузі, над якими роками не велася цілеспрямована робота, зараз не тільки з чіткою стратегією, а й з фінансовою підтримкою на її реалізацію», – зазначив Міністр культури та інформаційної політики України Олександр Ткаченко. Він підкреслив, що культура, туризм, креативні індустрії та спадщина – мають величезний економічний потенціал та перспективи: «Зосередившись на їхньому розвитку, впевнений, Україна на шляху до перемоги. Як всередині країни, так і за її межами, через просування іміджу держави на світовому рівні» [11, 12].

Планом передбачено низку заходів у сфері охорони, відродження та ефективного використання об'єктів культурної спадщини. Зокрема, протягом 2021–2023 років будуть відреставровані та відремонтовані пам'ятки культурної спадщини в рамках реалізації програми «Велике будівництво». У 2021–2022 роках у сфері охорони культурної спадщини також планується [12]: затвердити історико-архітектурні опорні плани з визначенням меж і режимів використання історичних ареалів населених місць; переглянути перелік об'єктів культурної спадщини, включених до Попереднього списку всесвітньої спадщини ЮНЕСКО; затвердити науково-проектну документацію з визначення меж та режимів використання буферних зон об'єктів всесвітньої спадщини ЮНЕСКО (архітектурного ансамблю Резиденція митрополитів Буковини і Далмації, дерев'яних церков карпатського регіону України та Польщі, Геодезичної дуги Струве); розробити та запустити інформаційний ресурс культурної спадщини і культурних цінностей.

Згідно з Планом у сфері розбудови сучасної туристичної інфраструктури у 2021 році буде розроблено Державну цільову програму розвитку внутрішнього та в'їзного туризму «Мандруй Україною» [11]. Протягом 2021–2023 років у галузі туризму також планується: провести дослідження щодо змін та перспектив розвитку ринку туристичних послуг, вивчення існуючих цільових аудиторій; запровадити Єдиний туристичний реєстр – національну систему збору та аналізу туристичних даних; створити умови для розвитку конференц-індустрії, зокрема створити Державне конференц-бюро; створити і впровадити офіційний

багатомовний туристичний портал; розвивати туристично-інформаційні центри; розвивати і популяризувати в'їзний та внутрішній туризм у рамках проекту «Мандруй Україною»; реалізувати проект «Туристичні магніти України» [12].

Значний комплекс заходів у рамках Плану спрямований на розвиток креативних індустрій. У цьому напрямку, зокрема у 2021 році розроблено Державну цільову національно-культурну програму розвитку народних художніх промислів на 2021–2025 роки. Протягом 2021–2023 років також планується збудувати «Будинок музики», створити центри культурних послуг у територіальних громадах, розробити концепцію моделі креативних хабів та запровадити пілотний проект щодо створення креативного хабу у Києві, удосконалити механізми фінансування проектів УКФ, стимулювати підготовку місцевих інвестиційних проектів з розвитку культурної інфраструктури тощо [11, 12].

Індустрія міжнародного туризму продовжила відновлюватися в січні 2022 року і поліпшила показники в порівнянні з початком 2021 року. Проте воєнний конфлікт в Україні у лютому 2022 року посилює економічну невизначеність. Більш того, якщо конфлікт затягнеться, глобальна індустрія туризму може втратити як мінімум 14 мільярдів доларів. Згідно з останніми даними, в січні 2022 року число міжнародних туристів збільшилося на 130 відсотків в порівнянні з 2021 роком. Хоча ці цифри підтверджують позитивну тенденцію, що намітилася минулого року, на темпи відновлення в січні вплинув новий варіант COVID-19 «Omicron» і повторне введення обмежень на перельоти по декількох напрямках [13].

У січні 2022 року у всіх регіонах світу спостерігалось значне зростання турпотоків порівняно з низьким рівнем початку 2021 року. Європа (+199 відсотків) і Північна і Південна Америка (+97 відсотків) як і раніше демонстрували найвищі показники, при цьому кількість міжнародних туристів склала приблизно половину рівня до пандемії. На Близькому Сході (+89 відсотків) і в Африці (+51 відсоток) також спостерігалось зростання в січні 2022 року в порівнянні з 2021 роком, але показники все ще значно відставали порівняно з 2019 роком. У Азіатсько-тихоокеанському регіоні було зафіксоване зростання на 44 відсотки в річному обчисленні, але деякі напрями залишалися закритими для туристів, що привело до найбільшого скорочення міжнародних візитів в порівнянні з 2019 роком (-93 відсотків) [13].

У єгипетському виданні Ahram online 24 лютого 2022 року вийшла стаття Сафії Мунір, присвячена впливу конфлікту на Україні на туристичну галузь Єгипту. EADaily публікує текст даної статті. У міру зростання напруженості у

відносинах між Росією і Україною зростають і побоювання з приводу впливу на багато аспектів світової економіки, не в останню чергу на туризм. Зіткнення на Україні вже позначаються на туристичній індустрії Єгипту [14].

За словами Алі Окди, генерального директора туристичної компанії Meeting Point Egypt, орієнтованої на російський ринок, туристичний потік як із Росії, так і з України скоротився на чверть в порівнянні з тим, що було до розповсюдження «Omicron – варіанту» Covid-19. «Якщо розпочнеться широкомасштабний конфлікт, то туризму взагалі не буде», прокоментував він, додавши, що туристичні літаки не вилітатимуть з України, її повітряний простір буде закрито для цивільної авіації, а страхові компанії не страхуватимуть літаки, що прилітають з України або Росії. Він сказав, що наслідки конфлікту для туризму в Єгипті будуть пов'язані перш за все з Росією і Україною, проте «Omicron» залишається основною причиною низьких показників туризму з Європи. Проте останній, ймовірно, незабаром знову збільшиться. «Бронювання готелів в Шарм-ель-Шейху і Хургаді в березні виросло на 30% в порівнянні з лютим. Європа почала відкриватися, і деякі країни ЄС розпочали приймати нещеплених людей» [14].

Не дивлячись на це, Україна є основним експортером туристів до Єгипту. За даними Державного агентства розвитку туризму України, в 2021 році громадяни України здійснили 14,7 млн. туристичних поїздок за кордон. Двома найпопулярнішими напрямками були Туреччина, яка прийняла 28% українських туристів, і Єгипет, який прийняв 21% [14].

Мустафа Халіл, член єгипетсько-російської ділової ради, сказав, що напруженість торкнулася туристичних ринків як Росії, так і України. Проте він побоюється, що ситуація може погіршати, якщо після української кризи будуть введені економічні санкції проти Росії, що, ймовірно, приведе до різкого скорочення туризму. За його словами, число туристів в Єгипті знизилось на 40% в порівнянні з рівнем жовтня і листопада, хоча це в основному пов'язано з новим варіантом Covid-19. Економічні наслідки пандемії Covid-19 скоротили кількість туристів, здатних приїхати до Єгипту, а це означає, що приїжджали тільки ті, хто міг витратити більше [14].

Директор мережі Savoy Hotels Рами Різкалла заявив, що зіткнення на Україні зробили суттєвий вплив. Різкалла додав, що Україна була основним туристичним ринком для Єгипту до того, як минулого літа повернулися росіяни, коли після шестирічної перерви поновилися прямі і чартерні рейси з Росії на курорти Червоного моря. Росія і Україна входять до числа основних джерел туристичного потоку до Єгипту, і вони були одними

з небагатьох ринків, які знову почали процвітати, як тільки пандемія Covid-19 почала стихати [14].

Ситуація в Україні створює нові проблеми для глобального економічного середовища і ризикує перешкодити відновленню довіри до безпеки подорожей. Хоча на Росію і Україну в сукупності припадало всього 3 відсотки загальносвітових витрат на міжнародний туризм в 2020 році, закриття їх повітряного простору і заборона на російських перевізників впливають на внутрішньоєвропейський туризм. Це також призводить до відхилень на далекомагістральних рейсах між Європою і Східною Азією, що підвищує затрати [13].

Число пошуків і бронювань авіаквитків знизилось через тиждень після вторгнення, але розпочало відновлюватися на початку березня. Поки рано оцінювати довгострокові наслідки для галузі, однак вже зараз експерти відзначають, що вторгнення до України посилять і без того складні економічні умови, підірве довіру споживачів і підвищить невизначеність відносно інвестицій [13].

Світова туристична індустрія вже відчуває на собі наслідки конфлікту в Україні. Раптове скорочення числа росіян і українців, що виїжджають за кордон з моменту вторгнення, завдало величезного збитку відновленню галузі відразу після COVID. Авіакомпанії по-новому планують рейси, облітаючи Росію, а санкції не дозволяють росіянам розплачуватися за кордоном картами всесвітньо відомих систем. У популярних туристичних країнах оцінюють, яким буде спад туризму на тлі воєнної операції. Тим часом Україна і світова спільнота закликають розірвати співпрацю з Росією, у тому числі і у сфері туризму [15].

TRAVEL РБК-Україна з посиланням на Arab News розповідає, як розв'язаний конфлікт проти України впливає на світову індустрію подорожей. Після вторгнення Росії до України західні країни заборонили російським пасажирським літкам літати в їх повітряний простір, і вся російська туристична індустрія зазнала кардинальні зміни, пише видання. Західні санкції різко скоротили список місць, куди росіяни можуть їздити за рубіж, фактично ізолюючи країну від світу. Раніше місцеві турфірми допомагали клієнтам бронювати розкішні поїздки по всьому світу. Тепер вони змушені шукати локації, список яких лише скорочується. «Тепер ми можемо літати тільки в 15 країн, в основному в країни колишнього СРСР. Також – до Ірану, Ізраїлю, Туреччини, В'єтнаму, Занзібару, Катару, ОАЕ і Таїланду деякими російськими авіакомпаніями. Багато хто їде просто куди завгодно з квитком в один кінець і готівкою. Наприклад, до Узбекистану, Грузії, Вірменії, ОАЗ», – говорить виданню власник однієї з російських турфірм Володимир Інякін [15].

Ціни на авіаційне паливо різко виросли після того, як західні санкції ударили по російській економіці. Це також привело до зростання цін на авіаквитки. Міжнародна банківська система SWIFT, об'єднуюча більше 11 000 фінансових установ по всьому світу, в кінці лютого припинила обслуговування семи російських банків у зв'язку з вторгненням в Україну. До початку конфлікту українці були завзятими мандрівниками, пише Arab News. Але тепер, коли мільйони з них стали біженцями із-за війни, їх витрати на туризм практично зникли з туристичного ринку [15].

Україна з її історичними містами, живописною сільською місцевістю і красивим морським узбережжям теж була популярним туристичним напрямом. Однак зараз повітряний простір України закритий для пасажирських літаків, а міста і інфраструктура зруйновані. Найсильніше, за даними видання, втрату українських відвідувачів вже цього сезону відчужає Туреччина. До пандемії туризм складав 10% ВВП країни. У 2021 році після зняття обмежень на поїздки країну відвідали близько 2,1 млн. українців: від всіх 24,7 мільйонів іноземних гостей за весь рік [15].

«Ситуація в Україні створює нові виклики глобальному економічному середовищу і може перешкодити відновленню довіри до глобальних подорожей», – йдеться мова в заяві Всесвітньої туристської організації ООН від 31 березня. На Росію і Україну в сукупності припадало 3% світових витрат на міжнародний туризм в 2020 році. Якщо конфлікт триватиме, можуть бути втрачені не менше 14 мільярдів доларів світових доходів від туризму, прогнозують в організації. З іншого боку, експерти говорять, що це не такий величезний відсоток, щоб спровокувати реальну катастрофу у сфері туризму [15].

Прийнятий Закон № 3851 «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо державної підтримки культури, туризму і креативних індустрій». Законом внесені зміни в, якими, зокрема:

- звільнені від оподаткування податком на прибуток підприємств для юросіб і податком на доходи фізичних осіб для громадян доходи у вигляді цільових культурних грантів, які надаються на безоплатній і безповоротній основі за рахунок засобів державного або місцевого бюджетів, міжнародної технічної допомоги для реалізації проекту або програми в сферах культури, туризму і в секторі креативних індустрій в порядку, встановленому законом;

- звільнені від ПДФО суми одержаних фізичними особами, ФОП і особами, які здійснюють незалежну професійну діяльність, культурних грантів за умови їх повного і цільового використання, передбачивши, що у разі неповного використання такого гранту, суми котрі не повернені, або нецільове використання таких сум визнаються доходом і

підлягають оподаткуванню на загальних підставах;

- вводится знижена ставка ПДВ у розмірі 7% для стимулювання попиту і розширення доступності суспільно важливих послуг, зокрема до операцій по постачанню послуг показу вистав, представлень, постановок, виступів професійних художніх колективів, артистичних груп, акторів і артистів, кінематографічних прем'єр, культурно-мистецьких заходів; показу оригіналів музичних творів, демонстрації виставкових проєктів, проведення екскурсій в музеях, зоопарках і заповідниках, їх відвідування;

- застосовується знижена ставка податку на додану вартість у розмірі 7% до операцій по постачанню послуг з розповсюдження, демонстрації, публічного сповіщення і публічного показу фільмів, адаптованих відповідно до законодавства в україномовній версії для осіб з порушеннями зору і осіб із порушеннями слуху;

- тимчасово, з 1 січня 2023 року до 1 січня 2025 року, звільнено від ПДВ вартість операції по постачанню послуг з демонстрації, розповсюдження і показу демонстраторами і розповсюджувачами національних фільмів і іноземних фільмів, які дубльовані, озвучені державною мовою на території України, за умови, що такі національні фільми і іноземні фільми адаптовані відповідно до законодавства в україномовній версії для осіб з порушеннями зору і осіб з порушеннями слуху;

- застосовувати знижену ставку ПДВ у розмірі 7% до операцій по постачанню послуг з тимчасового розміщення (мешканню), які надаються готелями і подібними засобами тимчасового розміщення;

- звільнити від ПДВ операції по ввезенню на митну територію України в митному режимі імпорту товарів, які входять до складу національного кінематографічного спадку;

- продовжити до 1 січня 2025 року діючу до 1 січня 2023 року норму щодо звільнення від ПДВ вартість операцій по постачанню національних фільмів, робіт і послуг з виробництва національних фільмів; робіт і послуг з виготовлення архівного комплексу початкових матеріалів національних фільмів і фільмів, створених на території України, з тиражування національних фільмів і іноземних фільмів, що дублюються, озвучених на державній мові на території України, по дублюванню, озвученню на державній мові іноземних фільмів на території України, по збереженню, відновленню і реставрації національного кінематографічного спадку [16, 17].

Приходимо до висновку, що державно-приватне партнерство в цілях відновлення туризму необхідно зміцнювати на всіх рівнях: від місцевого до національного і навіть внутрішньорегіонального. На місцевому рівні організації по управлінню туристичними напрямками можуть відігравати роль, об'єднуючи зацікавлені сторони для надання допомоги

в координації і здійсненні спільних дій по розвитку туризму і управлінню їм в період післяпандемічного COVID-19 періоду. На національному і внутрішньо-регіональному рівнях виникне необхідність в сумісних ініціативах за участю національних адміністрацій туризму, рад з туризму і асоціацій туристичних підприємств для подолання наслідків кризи COVID-19 і розробки планів на майбутнє.

Висновки

Необхідно визначити наступні види діяльності по наданню технічної допомоги у області інституційного зміцнення і підвищення стійкості, які можуть допомогти державам-членам забезпечити керівництво і підтримку процесів відновлення від негативного впливу COVID-19, особливо підтримка збереження робочих місць в туристичному секторі: підвищення стійкості туристичних підприємств до адаптації в період COVID-19; державно-приватне партнерство в цілях оздоровлення туризму; розробка комунікаційної стратегії реагування на кризи; медіа-тренінги для підприємств, обслуговуючих сферу туризму; програми нарощування потенціалу у області розвитку туризму і управління їм в цілях прискорення відновлення; стратегія національного розвитку людського капіталу у сфері туризму; розвиток і зміцнення цільових управлінських організацій; зміцнення потенціалу внутрішнього туризму, розробка і просування місцевих туристичних продуктів; реалізація прав і матеріальних можливостей жінок через туризм; проект по працевлаштуванню молоді у сфері туризму; впровадження інформаційно-комунікативних і технічних інновацій.

Література

1. UNWTO Call for Action for Tourism's COVID 19 Mitigation and Recovery, published 1 April 2020 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.unwto.org/news/unwto-launches-a-call-for-action-for-tourisms-covid-19-mitigation-and-recovery>
2. Международная Ассоциация воздушного транспорта (IATA) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.iata.org/>
3. UNWTO “SUPPORTING JOBS AND ECONOMIES THROUGH TRAVEL & TOURISM” 2019 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.unwto.org/recommendations-for-recovery-covid-19>
4. Закон України «Про надання допомоги застрахованим особам на період здійснення обмежувальних протиепідемічних заходів» від 30.03.2021 № 1358-IX [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>
5. Програма підтримки бізнесу [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>
6. Закон України № 3275 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>
7. Інформаційна підтримка бізнесу [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/>

8. Закон України «Про захист населення від інфекційних хвороб». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>
9. Unprecedented collapse in CLIs in most major economies [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.oecd.org/>
10. UNWTO Summary of global measures to support travel and tourism [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.unwto.org/covid-19-measures-to-support-travel-and-tourism>
11. План заходів щодо підтримки сфери культури, охорони культурної спадщини, розвитку туризму [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/>
12. План заходів щодо підтримки сфери культури, охорони культурної спадщини, розвитку креативних індустрій та туризму [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>
13. Новости ООН. Глобальный взгляд. Человеческие судьбы. Search the United Nations [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.news.ua.org.story.2022/03>
14. EADaily [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://eadaily.com/ru/news/2022/02/24/voyna-na-ukraine-udarit-po-turisticheskoy-otrasli-egipta>
15. Новый вызов для мировой экономики. ООО «УБТ», 2006-2022 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.rbk.ua.travel/2022/04/22>
16. Вісник «Офіційно про податки» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.dtk.com.ua>
17. Державна податкова служба України. Інформаційний лист №18. Щодо державної підтримки. Дебет-кредит [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.news.dtk.com.ua>

References

1. UNWTO Call for Action for Tourism's COVID 19 Mitigation and Recovery, published 1 April 2020. URL: <https://www.unwto.org/news/unwto-launches-a-call-for-action-for-tourisms-covid-19-mitigation-and-recovery>
2. Mezhdunarodnaia Assotsyatsiya vozdušnoho transporta (IATA). URL: <https://www.iata.org/> [in Russian]
3. UNWTO “SUPPORTING JOBS AND ECONOMIES THROUGH TRAVEL & TOURISM” 2019. URL: <https://www.unwto.org/recommendations-for-recovery-covid-19>
4. Zakon Ukrainy «Pro nadannia dopomohy zastrakhovanyim osobam na period zdiysnennia obmezhuval'nykh protyepidemichnykh zakhodiv» vid 30.03.2021 № 1358-IKh. URL: <http://zakon.rada.gov.ua> [in Ukrainian]
5. Prohrama pidtrymky biznesu. URL: <http://zakon.rada.gov.ua> [in Ukrainian]
6. Zakon Ukrainy № 3275. URL: <http://zakon.rada.gov.ua> [in Ukrainian]
7. Informatsijna pidtrymka biznesu. URL: <https://www.kmu.gov.ua/> [in Ukrainian]
8. Zakon Ukrainy «Pro zakhyst naselennia vid infektsijnykh khvorob». URL: <http://zakon.rada.gov.ua> [in Ukrainian]
9. Unprecedented collapse in CLIs in most major economies. URL: <http://www.oecd.org/>
10. UNWTO Summary of global measures to support travel and tourism. URL: <https://www.unwto.org/covid-19-measures-to-support-travel-and-tourism>

11. Plan zakhodiv schodo pidtrymky sfery kul'tury, okhorony kul'turnoi spadschyny, rozvytku turyzmu. URL: <https://www.kmu.gov.ua/> [in Ukrainian]
12. Plan zakhodiv schodo pidtrymky sfery kul'tury, okhorony kul'turnoi spadschyny, rozvytku kreatyvnykh industrii ta turyzmu. URL: <http://zakon.rada.gov.ua> [in Ukrainian]
13. Novosti OON. Hlobal'nyj vzgliad. Chelovecheskiye sud'by. Search the United Nations. URL: <http://www.news.ua.org.story.2022/03>
14. EADaily. URL: <https://easily.com/ru/news/2022/02/24/voyna-na-ukraine-udarit-po-turisticheskoy-otrasli-egipta>
15. Novyj vyzov dlia myrovoj ekonomiky. OOO «UBT», 2006-2022. URL: <https://www.rbk.ua.travel/2022/04/22> [in Russian]
16. Visnyk «Ofitsijno pro podatky». URL:

<https://www.dtk.com.ua> [in Ukrainian]

17. Derzhavna podatкова sluzhba Ukrainy. Informatsijnyj lyst №18. Schodo derzhavnoi pidtrymky. Debet-kredyt. URL: <https://www.news.dtk.ua> [in Ukrainian]

Рецензент: д-р техн. наук, професор, професор каф. туризму Л.П. Малюк, Державний біотехнологічний університет, Україна.

Автор: ХУДАВЕРДІЄВА Вікторія Анатоліївна
кандидат економічних наук, доцент кафедри туризму
Державний біотехнологічний університет
E-mail – wiki75807@gmail.com
ID ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0100-5079>

STATE SYSTEM OF HOSPITALITY AND TOURISM SUPPORT IN THE CRISIS

V. Khudaverdiyeva

State Biotechnological University, Ukraine

The urgency of this problem, its practical significance determined the choice of research topic and served as a basis for formulating its goals and objectives. The purpose of research work is to conduct a comprehensive analysis of measures to support tourism in modern conditions in the context of world and domestic experience. Achieving this goal requires the solution of the following tasks: to assess the main problem areas of tourism in a crisis; to systematize the world and domestic experience of supporting the sphere of tourism in the current conditions; assess possible scenarios for the recovery of tourism, taking into account the measures taken and current trends.

The article identifies the importance of hospitality and tourism, which is a vital source of income from tourism and foreign direct investment, as well as jobs, especially for women and youth. The closure in March 2019 of the boundaries of external and internal, not only the revenues of tourism companies to zero, but also led in some cases to significant losses. Many companies in the country are facing the threat of bankruptcy of hotels, transport, as well as services, excursions and consulting services in the field of tourism. The following technical assistance activities in the field of institutional strengthening and resilience need to be identified that can help Member States to guide and support recovery processes from the negative effects of COVID-19, in particular to support job retention in the tourism sector: adaptations during COVID-19; public-private partnership to improve tourism; development of communication strategy for crisis response; media trainings for enterprises serving the tourism sector; capacity building programs in the field of tourism development and management in order to accelerate recovery; strategy of national development of human capital in the field of tourism; development and strengthening of target management organizations; strengthening the potential of domestic tourism, development and promotion of local tourism products; - realization of women's rights and material opportunities through tourism; youth employment project in the field of tourism; introduction of information and communication and technical innovations.

Keywords: tourism, hospitality and tourism industry, state support of tourism.